

skulde Landstthinget nok lade være med inden 1866; saa vilde Landstthinget være om en Hals, thi Folkethinget havde Vedelsen af den almindelige Valgret over hele Landet i sin Haand, og det vilde have kunnet knust et saadant Landstthing. Dette var en Fordel, fordi det var simpelt, klart og tydeligt. Det var ogsaa en Fordel for enhver Regjering; thi enhver Regjering vidste, at naar den havde Folkethinget paa sin Side, havde den strængt taget, hvad den behøvede, for ogsaa at faae Landstthinget med; saa havde den Midlet til at faae Landstthinget til at bøje sig, nemlig gennem den almindelige Valgret. Dette gjaldt derimod ikke, naar Regjeringen kun havde Landstthinget med sig, men Folkethinget imod sig. Den kunde vel holde sig i nogen Tid; men fra Tid til anden vilde Landstthinget blive taget under Behandling af den almindelige Valgret, og den almindelige Valgret vilde saa, naar Valgperioden var udløben, og Regjeringen ikke kunde holde det gaaende længere med Oplosninger, reise Landstthinget ud og sætte sin Villie igjennem saavel i Landstthinget som i Folkethinget. Den almindelige Valgret var nemlig suveræen i Danmark. Det er ogsaa klart, at foruden at være en Fordel for Regjeringen, saa var dette ogsaa en stor Fordel for den rolige Udvikling her i Landet. Konflikter kunde der aldrig komme, kun Kurrer paa Traaden, men den almindelige Valgret kunde løse disse Kurrer som ingen Ting. Dette havde naturligvis ogsaa sine Følger for de andre Statsfaktorers Betydning. Der er ingen Tvivl om, at Forfatningen af 1849 var saadan, at Folkethinget i Virkeligheden var den egentlige centrale, suveræne Magt. Jeg kan ikke se rettere, end at de have fuldstændig Ret, som sige, at i Grundloven af 1849 var Kongens Stilling den, som den er efter almindelige, strænge parlamentariske Regler. Det er ikke den at være styrende, mæglende, virkende, men det er den at være, hvad man har kaldt Viseren paa Bægtstaalen. Naar Valgene have faaet et vist Udslag, saa gaar Viseren i den Retning, som Valgene vise. Det var Kongens Stilling efter Grundloven af 1849, og Kong Frederik den Syvende fulgte dette samvittighedsfuldt og loyalt; det er der ingen Tvivl om. At dette gjælder imidlertid ikke om Forfatningen af 1866. Der er heri væsentlige Forandringer, det kan man ikke lukke Øinene for. Jeg skal indrømme, at det naturligt er sket, som naturligt maatte ske, at der efter 1866 har fundet en Masse Overdrivelser Sted i Forstaaelsen eller Fortolkningen af, hvad denne Forandring betyder. Man har villet lave store Konsekvent-

ser ud af den, meget større end det er muligt. En Forandring er imidlertid sket i 1866, og den maa vi nu se fuldstændig klart at forstaa, naar vi ville have Haab om at komme til fuld Forstaaelse af den nuværende Forfatning, og det er den, at den almindelige Valgret har sluppet sit stærke og enerådige Tag i Landstthinget. Det er den Forandring, der er sket, og Andet er der ikke sket. Det er fuldstændig rigtigt, naar det fra en Side siges: I 1866 mistede Folkethinget ikke en eneste af sine Rettigheder. Det er sandt, det gjorde det ikke; men Landstthinget mistede heller ikke en eneste af sine Rettigheder, og det var Ulykken. Man lod Landstthinget beholde sin fuldstændige Myndighed over Rigsretten, og samtidig slap Folkethinget det Middel ud af sin Haand, hvormed det kunde regjere Landstthingets Beto ved Rigsretten, naar det var nødvendigt, nemlig det stærke Tag, som den almindelige Valgret havde i Landstthinget. Jeg vil ikke kritiskere, hvad der skete i 1866, men jeg tror, at skulle vi nogenstunde komme til Forstaaelse af, hvad der skal gjælde som Grundlag for det forfatningsmæssige Liv her hjemme, saa kan det ikke nytte, at vi bilde os ind, at der ingen Forandring er sket, saa kan det ikke hjælpe, at vi lukke Øinene for, at der virkelig er sket en væsentlig Forandring i 1866, som gjør vort Forfatningsliv vanskeligere, — og det er netop den, at den almindelige Valgret er bleven stukket bort fra den suveræne Stilling, som den havde i 1849, og som den skulde have, hvis man vilde undgaa de Vanstieligheder og Konflikter, som senere ere indtraaede. At disse Konflikter skyldes Forfatningsforandringen i 1866, har jeg ikke den fjerneste Tvivl om.

For at forstaa Betydningen af Forfatningen af 1866, vil jeg nu tillade mig ganske kort at sammenligne den med Forfatningerne i de fleste andre Lande. Jeg tror nemlig, at man vil erkjende, naar man vil gjøre sig den Uleilighed at læse disse Forfatninger igjennem, at Forfatningen af 1866 til en vis Grad er enestaaende. Der er ikke, mig bekjendt, nogen europæisk Forfatning, der som denne etablerer det Princip, at Alt i Landet skal afgjøres efter det strengeste, til de yderligste Konsekventser gjennemførte Kammer-system, og dog bygger de to Kamre paa et saa forskjelligt Grundlag, at det hverken er muligt for det ene Kammer at forrigere det andet i nogenlunde kort Tid eller for Regjeringen at forrigere noget af Thingene. De fleste europæiske Forfatninger hylde et af to Principer, der i alt Fald praktisk set komme ud paa det Samme. Enten lægge de Magten i Folkethinget, det vil sige, de gjøre